

Ступінь соціальної відповідальності підприємств та його вплив на економічну стратегію

Анотація

У статті визначено ключові характеристики оцінки ступеня соціальної відповідальності підприємства. Досліджено реалізацію соціально-орієнтованої стратегії на підприємствах з виробництва фруктових та овочевих соків. Наведено результати експертної оцінки ступеня соціальної відповідальності підприємств.

Аннотация

В статье определены ключевые характеристики оценки степени социальной ответственности предприятия. Проведено исследование реализации социально-ориентированной стратегии на предприятиях по производству фруктовых и овощных соков. Представлены результаты экспертной оценки степени социальной ответственности предприятий.

Annotation

In the article are certain key descriptions of estimation of degree of social responsibility of enterprise. Research of realization of the socially-focused strategy at the enterprises for manufacture of fruit and vegetable juice is conducted. Results of an expert estimation of degree of social responsibility of the enterprises are presented.

Ключові слова: соціальна відповідальність, економічна стратегія, підприємство.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Зростаючий рівень конкуренції на внутрішньому та міжнародних ринках змушує підприємство

шукати способи оптимізації внутрішнього та зовнішнього організаційного середовища з ціллю максимально ефективного використання своїх можливостей та мінімізації загроз. Багато в чому успіх реалізації цього процесу залежить від ефективності реалізації соціально-орієнтованої стратегії та взаємодії підприємства із зовнішніми та внутрішніми стейкхолдерами. У зв'язку з цим зростає роль корпоративної соціальної відповідальності бізнесу.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Проблемою соціальної відповідальності бізнесу в Україні займаються такі науковці, як Дороніна М.С., Ушакова Н.М., Лазоренко О., Колишко Р., Саприкіна М.А., Саєнсус М.А., Зінченко А.Г. та інші. Розробка, реалізація та оцінювання результативності соціально-відповідальних заходів досліджуються у роботах Беляєвої І., Стародубської М., Грициної Л.А та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Зважаючи на значний внесок науковців у сфері дослідження проблематики соціальної відповідальності бізнесу слід зазначити, що поки що недостатньо приділено уваги соціально-орієнтованій стратегії, як складової економічної стратегії, особливо для підприємств з виробництва фруктових та овочевих соків.

Формулювання цілей статті. Визначити ключові характеристики оцінки ступеня соціальної відповідальності підприємства та дослідити реалізацію соціально-орієнтованої стратегії на підприємствах з виробництва фруктових та овочевих соків.

Виклад основного матеріалу. В умовах ринкових відносин система цілей економічної стратегії підпорядкована загальній цілі підприємства, а саме: росту чистого прибутку та багатства власників (акціонерів). Звідси витікає, що головною ціллю економічної стратегії є максимізація прибутку та власного капіталу підприємства. У всьому світі корпоративна соціальна відповідальність є одним зі значних інструментів підвищення капіталізації підприємства, інструментом передбачення некомерційних ризиків, відкриває доступ до широкого кола інвестиційних ресурсів та допомагає добитися стійкого розвитку по трьох основних напрямках – екологічному, економічному та соціальному.

За визначенням Європейської Комісії (Зелена книга з КСВ, 2001 р.), корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) – це «концепція, згідно з якою підприємства інтегрують соціальні та екологічні питання у свою комерційну діяльність та взаємодію із заінтересованими сторонами на добровільній основі» [1, с. 24].

За п'ять років розвитку корпоративної соціальної відповідальності в Україні підприємства переходять від декларування принципів ведення соціально-відповідального бізнесу до практики системного та стратегічного планування та втілення соціально – орієнтованої стратегії шляхом реалізації різних соціальних програм. Оскільки соціально-орієнтована стратегія є складовою економічної стратегії виникає актуальне питання дослідження ступеня соціальної відповідальності підприємств з виробництва фруктових та овочевих соків.

У роботі Грициної Л.А. запропоновано проводити оцінку рівня корпоративної соціальної відповідальності підприємства, яка базується на застосуванні системи нормативно-індикативного регулювання як сукупності показників, що визначають екологічну, суспільну, трудову та економічну складові її прояву, та передбачає поєднання розрахунку таксономічного показника як синтетичної величини, що складається з усіх ознак, які характеризують об'єкт дослідження та оцінку значень окремих показників. Це дає можливість сформулювати основи для ефективного моніторингу та оцінки, визначення напрямів покращання діяльності підприємства у сфері корпоративної соціальної відповідальності [2, с. 4].

Відповідно до концепції соціальної відповідальності передбачено основні складові соціальної відповідальності підприємства, а саме: організаційне управління, права людини, трудові відносини, чесна операційна діяльність, захист навколишнього середовища, питання захисту прав споживачів, розвиток місцевих громад і співпраця з ними [1, с. 24].

Ми пропонуємо проводити оцінку показника «ступінь соціальної відповідальності» на основі запропонованих концепцією соціальної

відповідальності складових. Оскільки показник має якісний характер, тому пропонуємо оцінити «ступінь соціальної відповідальності» по принципу термометра [3, с. 133]. Для оцінки ступеня соціальної відповідальності підприємства було проведено дослідження інформаційної наповненості веб-сайтів підприємств, а також висвітлення їх діяльності у сфері КСВ у друкованих засобах масової інформації.

Розглянемо складову соціальної відповідальності підприємства - організаційне управління. На сайті ТОВ «Сандора» прописані наступні цінності: чесність, результативність, повага, прагнення до взаємної підтримки та відкритості. Соціальна відповідальність у розумінні компанії полягає в безперечній пріоритетності соціальних, етичних та правових норм [4].

СП «Вітмарк-Україна» ТОВ є членом глобального договору ООН з 2007 року. Соціальною функцією діяльності підприємства є активна турбота про розвиток людини на різних етапах її життя, починаючи з найперших місяців. Підприємство розробило «Звіт о прогресі» за 2010 р., а також Звіт ООН «Участь бізнесу у боротьбі з бідністю» [5].

Права людини. ТОВ «Сандора» діє на основі етичних принципів, які такі ж важливі як і економічні; однаково цінімо вклад всіх наших співробітників у спільне діло. Соціальний пакет. «Гаряча » лінія. Дотримання законодавства про працю, підписання колективних договорів. СП «Вітмарк-Україна» ТОВ - виробництво та продаж соків які доступні для всіх верств населення. Соціальний пакет, «гаряча » лінія. ЗАТ «Ерлан», ВАТ «Вінніфрут», ПАТ «ВО «Одеський консервний завод», ТОВ «Нідан +», ЗАТ «Майбел» здійснюють підписання колективних договорів, дотримання законодавства про працю. ПАТ «Пиво-безалкогольний комбінат «Радомишль» - принципи: прагнемо бути кращими, працюємо командою, шануємо та вимагаємо поваги. Ми чесні та відповідальні, наші люди – основний актив.

Трудові відносини ТОВ «Сандора» - створюємо робочі місця, забезпечуємо безпечні умови праці, платимо податки. По результатам дослідження «Самі поважні роботодавці України 2010 р.» відноситься до

підприємств з високою репутацією. СП «Вітмарк-Україна» ТОВ є одним з найбільших роботодавців України - філії відкриті в 12 великих містах України. Гарантовано соціальний захист. Працівники мають можливість навчатися за рахунок підприємства. ЗАТ «Ерлан» дотримується законодавства про працю, створено сприятливі умови праці. Здійснюється відвідування співробітниками тренінгу «Професійні процеси, процедури і протокол у бізнесі». У ВАТ «Вінніфрут», ПАТ «ВО «Одеський консервний завод», ТОВ «Нідан +», ЗАТ «Майбел», ПАТ «Пиво-безалкогольний комбінат «Радомишль» здійснено дотримання законодавства про працю, створено сприятливі умови праці.

Чесна операційна діяльність ТОВ «Сандора» - ведемо чесний бізнес та завжди виконуємо свої зобов'язання. Підприємство реалізує свою продукцію в крупних мережах британських супермаркетів, таких як: Sainbury, Asda, Tesco, Waitrose, а також у Фінляндії, Норвегії, Швеції і Нідерландах. СП «Вітмарк-Україна» ТОВ - закріплює позицію інформаційної прозорості. Прес-центр готовий надати колегам із ЗМІ ексклюзивні коментарі ТОП-менеджерів про знакові події в галузі. ЗАТ «Ерлан» - принципом підприємства є якість роботи з партнерами. ВАТ «Вінніфрут» - пріоритетним напрямком є виробництво private label соків під торговельними марками замовників, а саме METRO, мережа супермаркетів Таврія-В, Ашан. ТОВ «Нідан +» Партнери підприємства SIG Combibloc, Co-packing. Підприємство виграло тендер на виробництво соків для Fozzy Group, а також уклало контракт з національною мережею супермаркетів «Фуршет», виробництво ТМ «Фуршет». ЗАТ «Майбел», ПАТ «Пиво-безалкогольний комбінат «Радомишль» - провадження політики чесної конкуренції, сплата податків. Принципи: чесність, порядність, відповідальність.

Захист навколишнього середовища ТОВ «Сандора» - дотримуємося високих стандартів охорони здоров'я та захисту навколишнього середовища. Виготовляємо продукт з екологічної сировини. СП «Вітмарк-Україна» ТОВ - ініціатива «Go Green». ЗАТ «Ерлан» - застосування унікальна технологія холодного асептичного розливу (ACF). ВАТ «Вінніфрут» - впроваджена система заходів з захисту навколишнього середовища, наявність сертифікату

системи якості ISO 14001. ЗАТ «Майбел» - створення фруктового саду з використанням безвірусних рослин та застосування новітніх досягнень аграрної технології у сфері інтенсивного садівництва та захисту рослин.

Питання захисту прав споживачів ТОВ «Сандора» - є членом клубу лідерів якості України, впроваджено систему управління якістю ISO 9001: 2000, HACCP, сертифіковане в TGA і CobAcK (СНД) та УКРСЕПРО, BRC (British Retail Consortium) Global Standard – Food. Якість та безпечність контролюється на всіх етапах виробництва – від сировини до готового продукту. СП «Вітмарк-Україна» ТОВ - проекти які реалізуються: ініціатива Хартія «За здорове дитяче харчування в Україні», Всеукраїнська програма «Фруктова країна». ЗАТ «Ерлан» – система менеджменту якості на відповідність ISO 9001:2008. Основними напрямками системи управління якістю, що охоплює всі аспекти діяльності підприємства є: якість ресурсів, якість організаційних процесів, якість роботи з партнерами. ПАТ «ВО «Одеський консервний завод» - продукція виробляється з натуральної сировини, схвалено Мінздравом України. ТОВ «Нідан +» готує до сертифікації проект інтегрованої системи менеджменту ISO 9001:2000 та ISO 22000: 2005. Вся продукція сертифікована та схвалена Мінздравом України. ЗАТ «Майбел» - соки «Джусік» рекомендовані Інститутом педіатрії, акушерства та гінекології та Головним дитячим дієтологом Мінздраву України. ПАТ «Пиво-безалкогольний комбінат «Радомишль» - впровадження системи керування якістю й безпекою виробництва за світовими стандартами ISO 9001:2000, GMP, HACCP, ISO 22000:2005.

Розвиток місцевих громад. ТОВ «Сандора» - щорічно бере участь у соціальних програмах Миколаївського обласного благодійного фонду, надає спонсорську адресну підтримку дитячим будинкам змішаного і сімейного типу в Вишгородському районі Київської області. Підтримує розвиток молодіжних ініціатив, освітніх програм для дітей та дорослих. СП «Вітмарк-Україна» ТОВ - соціальні проекти, які реалізуються: спільний проект СП «Вітмарк-Україна» ТОВ та Одеської національної Академії харчових технологій – «Від практики

до працевлаштування»; програма підтримки дітей-інвалідів Одеських спеціалізованих інтернатів для дітей з фізичними вадами; соціальна міська акція «Подаримо зоопарку бегемота», програма «Чужих дітей не буває»; спільний проект «Ближче до серця»; проект «Нове обличчя Одеси». ЗАТ «Ерлан» - соціальні ініціативи: національний шкільний рух: «Біола – Ігри чемпіонів»; партнер 7-го Фестивалю - тренінгу виробників дитячих телепрограм та юних журналістів «Будемо разом!»; титульний спонсор спортивного клубу «Біола». ЗАТ «Майбел» - створення фруктових садів. ПАТ «Пиво-безалкогольний комбінат «Радомишль» - щорічне привітання дітей Васильківського міського дитячого будинку «Сонечко»; допомога дитячій спеціалізованій лікарні «Охматдет».

Проведене дослідження дозволило експертам оцінити ступінь соціальної відповідальності підприємств: ТОВ «Сандора» - 8 балів, СП «Вітмарк-Україна» ТОВ – 9 балів, ЗАТ «Ерлан» - 7 балів, ВАТ «Вінніфрут» - 5 балів, ПАТ «ВО «Одеський консервний завод» - 4 бали, ТОВ «Нідан +» - 4 бали, ЗАТ «Майбел» - 4 бали, ЗАТ «Галичина - Нова» - 2 бали, ПАТ «Пиво-безалкогольний комбінат «Радомишль» - 5 балів. Відповідно до отриманих результатів високу оцінку ступеня соціальної відповідальності отримали такі підприємства, як ТОВ «Сандора», СП «Вітмарк-Україна» ТОВ. Середню оцінку отримали ЗАТ «Ерлан», ВАТ «Вінніфрут», ПАТ «ВО «Одеський консервний завод», ТОВ «Нідан +», ЗАТ «Майбел», ПАТ «Пиво-безалкогольний комбінат «Радомишль». Низьку оцінку отримало ЗАТ «Галичина - Нова».

Висновки і перспективи подальших розробок. У сфері соціальної відповідальності підприємств з виробництва фруктових та овочевих соків є слабкі місця. Вони пов'язані з фінансовими труднощами та недостатньою увагою самих підприємств до корпоративної соціальної відповідальності, яка потребує покращення та подальшого удосконалення. Важливість соціальної відповідальності підприємства, з боку експертів, дає змогу стверджувати, що підприємства, які недостатньо реалізують соціально-орієнтовану стратегію втрачають конкурентні переваги та не повністю реалізують свій економічний

потенціал, що негативно впливає на формування економічної стратегії. Отриманні результати будуть використанні при побудові моделі оцінки економічної стратегії підприємства.

Список використаних джерел

1. Корпоративна соціальна відповідальність: моделі та управлінська практика: посібник / Саприкіна М.А., Саєнсус М.А., Зінченко А.Г., Ляшенко О.М., Місько Г.А. (за науковою редакцією д.е.н., проф., засл. діяч науки і техніки України Редькіна О.С.). – К.: Вид-во «Фарбований лист», 2011. – 480 с.

2. Грицина Л.А. Механізм формування корпоративної соціальної відповідальності в управлінні підприємством. Автореферат дис. к.е.н., Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами, Хмельницький, 2009. – 22 с.

3. Кузнецова І.О. Моніторинг як складова процесу управління підприємством хлібопродуктів: теорія та методологія: (Монографія) – Одеса: «Друкарський дім», 2009. – 228 с.

4. Сайт ТОВ «Сандора». [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://sandora.ua>.

5. Сайт СП «Вітмарк-Україна» ТОВ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.vitmark.com>.